

עם של שבטים

- מפני שהם היו אבות של בנים כשרים; או להפך, כפי שיש אומרים, מפני שהם עצמם יכלו לומר מי הם אבותיהם, דבר שלא רבים מהראשונים שנהרו לעיר יכלו לאמרו..." (פלוטרכוס, חיי אישים, עמ' 387-385).
7. "וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי גִלְעָד בֶּן מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ לִפְנֵי מִשֶּׁה וּלְפְנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמְרוּ אֶת אֲדֹנֵי צִוְּהָ ה' לָתֵת אֶת הָאָרֶץ בְּנַחְלָה בְּגֹרֶל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנֵי צִוְּהָ בַה' לָתֵת אֶת נַחְלַת צִלְפָּחַד אַחִינוּ לְבָנֹתָיו. וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבֻטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעָה נַחְלָתוֹ מִנַּחְלַת אֲבֹתָיו. וְנוֹסֵף עַל נַחְלַת הַמַּטֵּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֵּרַל נַחְלָתוֹ יִגְרַע. וְאִם יִהְיֶה הַיָּבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסֵף נַחְלָתוֹ עַל נַחְלַת הַמַּטֵּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחְלַת מַטֵּה אֲבֹתָיו יִגְרַע נַחְלָתוֹ. וַיֵּצֵא מִשֶּׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי ה' לְאָמֹר כֵּן מַטֵּה בְנֵי יוֹסֵף דְּבָרִים. זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוְּהָ ה' לְבָנוֹת צִלְפָּחַד לְאָמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵינוּם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֶךְ לְמִשְׁפַּחַת מַטֵּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים. וְלֹא תִסָּב נַחְלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּטֵּה אֶל מַטֵּה כִּי אִישׁ בְּנַחְלַת מַטֵּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְכָל בַּת יִרְשֶׁת נַחְלָה מִמַּטֹּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מַטֵּה אֲבִיהָ תִהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחְלַת אֲבֹתָיו. וְלֹא תִסָּב נַחְלָה מִמַּטֵּה לְמַטֵּה אַחֵר כִּי אִישׁ בְּנַחְלָתוֹ יִדְבְּקוּ. מִטֹּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כַּאֲשֶׁר צִוְּהָ ה' אֶת מִשֶּׁה כֵּן עָשׂוּ בָנוֹת צִלְפָּחַד. וַתִּהְיֶינָה מַחְלָה תְּרַצָּה וְחַגְלָה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָנוֹת צִלְפָּחַד לְבְנֵי דָדֵיהֶן לְנָשִׁים. מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶן יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתִּהְיֶינָה נַחְלָתוֹ עַל מַטֵּה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן. אֲלֵהָ הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוְּהָ ה' בְּיַד מִשֶּׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ" (במדבר ל"ו).
8. "אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים. בשלמא יום הכפורים - משום דאית ביה סליחה ומחילה, יום שניתנו בו לוחות האחרונות. אלא חמשה עשר באב מאי היא? אמר רב יהודה אמר שמואל: יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה. מאי דרוש? 'זה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפחד' וגו' - דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה" (תענית לע"ב).
- אֲבֹתָיו הוּא" (במדבר א', ב-ד).
2. "וַיִּשָּׂא בַלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתִּהְיֶינָה עֵלְיוֹ רוֹת אֲלֵהֶם" (במדבר כ"ד, ב).
3. "שוכן לשבטיו - ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינו מעורבין" (רש"י שם).
4. "וישא בלעם את עיניו - אלו הם הדגלים. התחיל אומר: מי יכול ליגע בבני אדם אלו, מכירין את אבותיהם ואת משפחותיהם, שנאמר: שוכן לשבטיו. מיכן למדנו שהיו הדגלים גדולה וגדר לישראל, לכך נאמר: איש על דגלו" (במדבר רבה פרשה ב).
5. "כל המתח שבין בניו של יעקב, שהתגלה בשיאו במכירת יוסף, מקורו בשוני ובניגודים וברב-גוניות של תכונות שהטביע הבורא בחטיבת שבטי ישראל. נראה שעדיפה לפניו החטיבה האחת השלמה, המשובצת והמורכבת, על פני חטיבה פשוטה ומשעממת. אומה שלמה המצויה באחדות גמורה, בפשטות מוחלטת, וחיה את חייה באופן חד-גוני, תחסר כוח יוצר. אך ורק בתוך תנאים של רב-גוניות והתמודדות איכותית פנימית זוכה אומה לגלות את תפארתה..."
- לכן גרם בורא העולם שתגלע מחלוקת בין יוסף ואחיו, שחידדה עוד יותר את התכונות האינדיבידואליות של כל אחד מן האחים. אם האחים חיים בשלום, הרי הם מתבוללים זה בתוך זה ומטשטשים, קמעא קמעא, את הקווים המיוחדים האינדיבידואליים שלהם" (הרב י"ד סולובייצ'יק, ימי זיכרון, עמ' 62-61).
6. "משקבר רומולוס את רמוס ברִימוניאה יחד עם אומניו, החל לבנות את העיר, לאחר ששלח לקרוא אליו אנשים מאיטרוריה..."
- משבנתה העיר, חילק רומולוס קודם כל את כל ההמון שבגיל יוצאי הצבא לגדודים, ובכל גדוד היו שלושת אלפים רגלים ושלוש מאות פרשים... עם האחרים

כנסיות, להפיץ ספרים, לשלוח מיסיונרים לעברו השני של כדור הארץ; בצורה זו הם מייסדים בתי חולים, בתי כלא ובתי ספר. אם עולה הצעה להחזיר איזו אמת או לטפח איזה רגש בעידודה של איזו תורה גדולה, הם מקימים אגודה. בכל מקום שבו תראה בראשה של יוזמה חדשה בצרפת את הממשלה, ובאנגליה איזה איש מעלה, מובטח לך שבארצות הברית תמצא בראשה אגודה...

כאשר שמעתי לראשונה בארצות הברית, שמאה אלף איש התחייבו פומבית להתנזר ממשקאות חריפים, ראיתי בכך בדיחה ולא דווקא התחייבות רצינית, ובתחילה לא תפסתי מדוע אין אזרחים צנועים כמותם מסתפקים בשתיית מים בחיק משפחתם.

לבסוף הבינתי, שמאה אלף האמריקנים האלה נחרדו מן העלייה בשכרות סביבם, ולכן גמרו אומר לתת את חסותם להתנזרות. הם נהגו ממש כאותו איש מעלה, שילבש בגדים פשוטים מאוד כדי להשפיע על הפחותים ממנו שיבוזו למותרות. הדעת נותנת, שאילו חיו מאה האלף האלה בצרפת היה כל אחד מהם שולח על דעת עצמו תזכיר לממשלה ומציע לה שתשגיח על המסבאות בכל רחבי הממלכה"

(אלכסיס דה טוקוויל, הדמוקרטיה באמריקה, עמ' 546, 550).

14. "הפוליטיזציה של תחום אחר תחום בחיינו מאז שנות השבעים - מ'ין, נישואין, המשפחה, אוניברסיטאות, מוסדות צדקה, מוסדות דת, פוליטיקת הזהויות וההגזמות של התקינות הפוליטית - הן סימן מובהק שאנו נעים מפוליטיקה מקראית לפוליטיקה יוונית, ואיתה הסכנה של טוטליטריות חדשה. התובנה המקראית היא שלא הכול בחיינו המשותפים הוא פוליטי"

(Rabbi J. Sacks, *The Home We Build Together*, p. 54; תרגום חופשי)

15. "כאשר 'כוורת אנושית' אחת מועצמת למידתה של אומה ומונהגת על ידי דיקטטור החמוש בצבא, התוצאות הן הרות אסון. אך זה אינו טיעון כנגד קיומן של 'כוורות אנושיות' ברמות נמוכות יותר. למעשה, אומה שנהנית מריבוי 'כוורות' כאלו היא אומה של אנשים שמחים ומסופקים. אין היא מטרה קלה לדמגוג שינסה להשתלט עליה, כשהוא מבטיח לאנשים משמעות בתמורה

הכפרים תעבירו שופך בכל ארצכם. וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם ושביתם איש אל אחזתו ואיש אל משפחתו תשבבו. יובל הוא שנת החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את ספיתיה ולא תבצרו את נריה. כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן השדה תאכלו את תבואתה. בשנת היובל הזאת תשבבו איש אל אחזתו... והארץ לא תמכר לצמתת כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי. ובכל ארץ אחזתכם גאלה תתנו לארץ" (ויקרא כ"ה, ח-כד).

10. "ניקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה כי מכרו מצרים איש שדהו כי חזק עליהם הרעב ותהי הארץ לפרעה. ואת העם העביר אתו לערים מקצה גבול מצרים ועד קצה. רק אדמת הכהנים לא קנה כי חק לכהנים מאת פרעה ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה על כן לא מכרו את אדמתם... וישם אותה יוסף לחק עד היום הזה על אדמת מצרים לפרעה לחמש רק אדמת הכהנים לבדם לא היתה לפרעה" (בראשית מ"ז, כ-כו).

11. "ויהי אחר הדברים האלה כרם הנה לנבות היזרעאלי אשר ביזרעאל אצל היכל אחאב מלך שמרון. ויזבז אחאב אל נבות לאמר תנה לי את כרמך ויהי לי לגן ירק כי הוא קרוב אצל ביתי ואתנה לך. תחתיו כרם טוב ממנו אם טוב בעיניך אתנה לך כסף מחיר זה. ויאמר נבות אל אחאב תלילה לי מה' מתתי את נחלת אבתי לך. ויבא אחאב אל ביתו סר וזעף על הדבר אשר דבר אליו נבות היזרעאלי ויאמר לא אתן לך את נחלת אבתי וישכב על מטתי ויסיב את פניו ולא אכל לחם" (מלכים א כ"א, א-ד).

12. "ולא יקח הנשיא מנחלת העם להנותם מאחזתם מאחזתו ינחל את בניו למען אשר לא יפצו עמי איש מאחזתו" (יחזקאל מ"ו, יח).

13. "האגודות הפוליטיות הקיימות בארצות הברית אינן אלא פרט אחד בתמונה העצומה של כלל האגודות הקיימות שם. אמריקנים בני כל הגילים, כל המעמדות וכל הזרמים אינם פוסקים מלהקים אגודות. יש להם לא רק חברות של מסחר וחרושת, שבהם הכל משתתפים, אלא גם אגודות מאלף סוגים אחרים - דתיות, מוסריות, חשובות,

לנפשותיהם. האבות המייסדים של ארצות הברית ראו אומה שיש בה קבוצות ומפלגות מתחרות כדרך למנוע שלטון עריצות. לאחרונה, מחקר על הון חברתי הדגים שליגות כדורת, כנסיות וסוגים אחרים של קבוצות, צוותים ומועדונים הם חיוניים לבריאותם של היחידים ושל האומה. כפי שאמר חוקר מדע המדינה רוברט פטנאם, ההון החברתי הנוצר בידי קבוצות מקומיות כאלו 'הופך אותנו חכמים יותר, בריאים יותר, בטוחים יותר, עשירים יותר, ומסוגלים יותר לנהל דמוקרטיה צודקת ויציבה'.

(J. Haidt, *The Righteous Mind*, p. 282; תרגום חופשי).